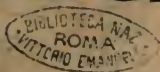
I. N. J.

ERGASTERIA DISCIPLINARIA

VULGO

Die Zucht-Häußer

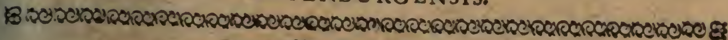
PRÆSIDE

DN. JOH. GEORG. SIMONE, D.

PUBLICÆ VENTILATIONI EXPONIT

SAMUEL. Füllich/

ALTENBURGENSIS.

JENÆ.

LITERIS. MÜLLERIANIS.

Ao. CIƆ ƆCI LXXIIX.

L. S.

MIrum est, quod de pœnis scripsit *Cyprianus 2. ad Donat.* à *Gothofredo in not. ad rubr. ff. de pœn.* allegatus: Ad unum hominis corpus plura supplicia esse, quàm membra; Et tamen verum. Quis enim omnia pœnarum apud Gentes usitatarum genera recensere poterit? Imò vel solius Romanæ Gentis pœnas in medium afferre & opus & labor esset. Paucas saltim ad scopum meum præsentem facientes adducam. Frequentes scil. Romanis erant: Damnatio in metallum, cujus pœnæ mentio fit in *l. 46. ff. de manumiss. testam. l. 24. §. 5. de fideicomm. libert.* quam à Tarquiniò Superbô excogitatam scribit *Eutropius l. 1. c. 10. & Suidas in verb.* Σὐπερβος: Qui tamen & in vo-

ce *Semiramis*. Semiramidem metalla invenisse, eaque per captivos exercuisse testatur. Damnatio in opus metalli, *l. 17. pr. de pœn.* quæ vinculis differebat à priori *l. 8. §. 6. eod.* damnatio in calcariam & sulphurariam. *d. l. §. 10.* Damnatio in ministerium metallicorum, nec non in Salinas, quæ fœminarum pœna erat, *d. l. §. 8. l. 6. de captiv. & postlim.* Damnatio in latomias, velut *Pand. Florent.* aliique libri vetustissimi legunt, lautumias, *l. 9. ex quib. caus. major.* Damnatio in pistrinum, *l. 1. §. 9. ff. depos. l. 1. §. 3. l. 6. ff. de impens. in res dot. fact.* & forsitan consimiles aliæ. Harum enim occasione orta videntur hodierna Ergasteria, maximò sanè rerump. commodò extructa, de quibus nonnulla, non quidem pro materiæ dignitate, sed pro exiguis ingenii mei viribus, quippe quas mihi impræsentiarum periclitari placet, sum propositurus. Quoniam verò benè universa geruntur & competenter, si rei principium fiat decens & amabile Deo, *Nov. 6. in pr.* & absque Deo nihil

un-

unquam commodè geri poteſt. *Nov. 164. in pr.* Ideò Eundem ſupplex veneror, ut Ipſe ſit principium, medium atque finis, *Nov. 109. in pr.*

CAP. I.

DE

DEFINITIONE, MORALITATE ATQUE DIVISIONE ERGASTERIORUM.

MIhi, de Ergaſteriis brevem aliquam tractationem inſtituturo, Ulpiani exemplo *l. 1. pr. ff. de J. & J. l. 1. pr. de R. C.* erit inquirendum in vocis hujus originem. Eſt itaque Ergaſterium vocab. Græc. ἐργαστήριον, à verbo ἐργάζομαι, operor, deſcendens, & civitate Latinâ donatum, vique primitivi ſui denotat locum, in quo fiunt opera. Sumitur autem tripliciter (1.) pro taberna mercimoniis deputata, *l. 2. C. de Epiſc. & Cler.* ibi: quod ex eorum ergaſteriis vel tabernis con-

 quiri

quiri potuit, *l. 2. C. de metat. & epidemet.* ibi: ergaſteria, quæ mercimoniis deputantur. (2.) Pro officinis fabrorum atque opificum, *Prat. in Lex. Jur. ſub h. voc.* (3.) Pro locis quibus otioſi, immorigeri, prodigi, hujusque furfuris alii ad facienda opera adiguntur, in quo ſignificatu hoc vocabulum hîc accipitur. Præterea tamen Ergaſteria non uno efferuntur nomine, quandoquidem aliis appellantur ergaſtula, ædes diſciplinares, piſtrina, clauſtra pœnalia, Gall. priſons d' esclaves, Germ. Zuchtſchulen / Zuchthäuſer / Spinnhäuſer / Noribergenſium dicitur das Springerhauß. Sed enim præmiſſis jam præmittendis formanda erit Ergaſteriorum definitio, quæ forſitan talis eſſe poteſt: *Ergaſteria ſunt loca, Magiſtratus autoritate, ad homines à vitâ inhoneſtâ ad honeſtam laboribus compellendos, ſalutis publicæ causâ extructa.* Dr. 1. *Magiſtratus autoritate.* Hic enim eſt cauſa efficiens, cum ipſi incumbat in remp. introducere, introductamque conſervare ſalutem, id quod Cicero

Cicero alicubi ſic eloquitur: Ut gubernatori curſus ſecundus, medico ſalus, Imperatori victoria: Sic moderatori Reip. beata civium vita propoſita eſt, ut opibus firma, copiis locuples, gloria, ampla virtute honeſta ſit Reſpublica. Ergaſteria autem inſigne ſunt medium iſtam ſalutem introducendi atque conſervandi; Sunt quippe pœnæ & coërcitiones, quibus malè operati puniuntur, ſuaque ſpontè opus boni viri facere detrectantes ad id coguntur, utrisque anſa ulterius delinquendi præſcinditur. 2. *Ad homines &c.* ſc. tàm incluſos, quàm eos, qui in iisdem actu non ſunt incluſi, ut odiſſe peccare incipiant formidine poenæ. Sic enim *Ariſt. 10. Eth. c. 9.* Οἱ γὰρ πολλοὶ ἀνάγκῃ μᾶλλον, ἢ λόγῳ πειθαρχοῦσι, καὶ ζημίαις, ἢ τῷ καλῷ. Quæ verba ſic Latina reddidit elegantiſſimè *Dn. Rachelius*: Vulgus namque hominum neceſſitati potius paret, quàm rationibus & verbis: Item damnis & poenis citius, quàm reſpectu honeſti in officio continetur. 3. *Com-*

pellen-

pellendos salutis &c. In his verbis ultimis habetur finis tàm intermedius, quàm ultimus. Intermedius est contra civitatis finem operantis aut operati correctio, *arg. l. 20. ff. de pœn.* In eò quippe haut exigua salutis publicæ pars consistit, ut cives aberrantes à via salutis, in eam reducantur, quod utique per Ergasteria efficitur. Ultimus est salus publica. Omnes nimirum actus magistratus tendere debent ad salutem publicam, tanquam grave ad centrum, *Dn. Gœz. Us. Philos. Moral. in Facult. Sup. cap. de suppliciis. §. 5.* Ast hæc sufficiant de Definitione. Evolvenda nunc venit Ergasteriorum moralitas. Ergasteria verò aliquam in se fovere malitiam intrinsecam, nemo sanus affirmabit, cum sint quasi medicamenta civitatis. Quemadmodum autem medicamenta in se non sunt mala, sed saltim apparenter; Ita & Ergasteria, quia sc. sunt contra inclinationem appetitumque harum ædium inquilinorum, iisdemque mala videntur. Insuper Ergasteria humanæ naturæ op-

pidò

pidò convenientia esse inde displacescit, quod poena eidem non disconveniat, quæ infligitur, quod regula actionis ordinaria tam sæpè negligatur, contraque civitatis finem peccetur. Natura enim omninò salutem publicam præscribit, præscribet proinde & media, sine quibus ea obtineri nequit. Nequit verò obtineri sine poenis, atque hæ sæpè numero fiunt per condemnationem in Ergasteria. Quamvis etiam homo suapte natura liber sit, indeque nec Ergasterio videatur mancipandus; Attamen dum delinquit per abusum libertatis, jus perdit, quod habet ad membrorum usum, *Dom. Soto de J. & J. l. 5. p. 2. art. 3.* Dividuntur quoque Ergasteria in virorum Raspháuser / & foeminarum Spinnháuser / sicut Hamburgi videre licet alibiq; & de Amstelodamo testatur Zesen *in Descript. Amstel. l. 4. p. 302. & 315.* Mitius enim agendum cum foeminis, *arg. l. 6. ad L. Jul. Pecul. ibique Gothofr. in not. lit. e. l. 38. §. 7. ad L. Jul. de adult.* Sic Amstelodami foeminæ in Ergasterium

condemnatæ tenentur linum, lanámque carpere, texere plagas &c. Zesen *d.pag.315.* Cum contrà multi virorum lignum Brasilianum tantò labore minuere cogantur, ut sudore, quamvis nudi laborent, toti madeant, *Id.p.304.* Non possum hic me temporare, quin mentionem faciam formæ lapideæ, portæ des Amsterdamischen Rasphauses impositæ. Sc. cernitur auriga currui, ferris limisque & aliis domus hujus instrumentis repleto, junctos habens duos lupos, ursos, leones, aliasque feras bestias, quibus verbera ingerit acerbissima, additâ hac epigraphe: Virtutis est domare, quæ cuncti pavent Zesen *d.l.* simili modò reperiuntur figuræ visu non indignæ über den Spinnhause/quas exhibet Zesen *d.l.pag.316.* sed missis hisce, progredior ad

Cap. II.

Cap. II.

DE

PERSONIS, QVIBUS POTESTAS ERIGENDI ERGASTERIA COMPETIT.

Ergasteria erecturis necesse est, ut habeant jurisdictionem. Jurisdictio autem secundum *Dn. Struv. S.C. Ex. 4. th. 79. 80. 81.* hodiè ferè tripliciter accipitur: I. Pro ipsâ majestate seu summo Imperio, vel specialiter, pro illis juribus majestatis, quæ sunt de legibus statuendis, ac dijudicandis causis tam secularibus, iisque civilibus & criminalibus; quàm ecclesiasticis, ut & magistratibus ordinandis. Atque hæc jurisdictio respectu totius Roman. Germ. est penes Imperatorem & Status simul; Respectu verò particularium rerump. est penes singulos Status, ratione territoriorum suorum, in quibus analogam Majestati Imperatoriæ potestatem habent, & vocatur in specie jurisdictio territorialis, Landes-

Fürstliche hohe Obrigkeit / & in civitatibus Imperialibus Landes hohe Obrigkeit / Landes Ober- und Herrligkeit. II. Specialius denotat jurisdictio illam, quam Status Imperii rursus in suos subditos per investituram vel aliam concessionem transferunt, jus in civilibus ut & criminalibus reddendi potestatem, non administratoriam, sed perpetuam, ipsique territorio, castro s. feudo cohærentem, Germ. die Gerichte. Quò pertinet divisio jurisdictionis in superiorem, Ober-Gerichte / Hals-Gerichte / Peinliche-Gerichte / Blutbann; & inferiorem, Erb-Gerichte / Nieder- oder Unter-Gerichte; III. Jurisdictio significat de omnibus causis civilibus judicandi potestatem. Quicunque igitur habent jurisdictionem primò significatu acceptam, eos potestatem Ergasteria erigendi habere statuo. Inter omnes verò eandem habentes primò locò ponendum puto Imperatorem Romanum. Est enim mundi dominus, *l. 9. ad L. Rhod. de jact.* non quidem ratione potestatis, sed ratione eminentiæ, *Magnif. Dn. Thomæ ad Lampad.*

pad. q. 294. Proximum verò post Imperatorem locum tribuo Electoribus, qui sunt die allernächsten Glieder des H. Römischen Reichs / *A. B. tit.* 2. Oberste Väter der Teutschen Nation / *Hörtled. de caus. bell. Germ. l. 1. c. 37. p.* 292. Et acquisitam habent jurisdictionem plenariam & omnimodam, cum omnibus pertinentiis & superioritate territoriali, die hohe Landes-Fürstliche Obrigkeit / mit allen Gerichten / Oberst / Mittelst und Niedrigst / mit allen ihren Ehren / Würden / Freyheiten / Nutzen und Zugehörungen. Habent jus remittendi pœnas capitales per *R. I.* zu Speyer *de anno 1526.* §. Und wiewohl. Unde & ipsis competit pro capitali, aut alio etiam delicto aliquem afficere pœnâ Ergasterii, & per consequens Ergasteria erigere. Sic Potentiss. Elector Saxoniæ Dresdæ habet den Bau / ubi multi malefici durissimis laboribus maleficiorum suorum poenas luunt quotidianas. Hos seqvuntur Principes Imperii, habent quippe & hi jurisdictionem territorialem; Quilibet enim Princeps est Imperator in suo terri-

torio, & tantum in illo poteſt, quantum Imperator in Imperio; Exceptis reſervatis Imperatoris, *Magnif. Dn. Thomæ ad Lampad. q. 178.* Juxta hos nominandæ veniunt Civitates Imperiales, iisdemque hæc poteſtas ſimili modo aſſerenda, cum pari jure cum Principibus gaudeant, uti apparet ex *Inſtr. Pac. art. 8. verſ. tam in univerſalibus.* Indeque habent jurisdictionem territorialem, *Magnif. Dn. Thomæ ad Lamp. q. 185.* Ita Norinbergæ erectum cernitur das Springerhaus/ cujus inhabitatores adhibentur ad purgandas vias, ad fodiendum &c. His an addendæ ſint Civitates mixtæ inter Imperiales & provinciales? (quæ, licet recognoſcant Duces, in quorum territorio ſitæ ſunt, gaudent tamen ſuis regalibus ab Imperatore immediatè conceſſis; Sicut Hamburgum paret Ducibus Holſatiæ, ſalvis immunitatibus ab Imperatore indultis, *alleg. Magnif. Dn. Thomæ ad Lamp. q. 247.*) non eſt expeditum. Neque in univerſum unâ regulâ comprehendi poteſt. Quando enim

exer-

exercetur id genus coercitionis vi meri imperii; ut in delictis arbitrariis, vel quæ perpetuis carceribus animadvertuntur, haut dubiè ejusmodi magistratibus competet: Ubi verò in locum supplicii capitalis per modum aggratiationis exercetur, neque vi Regalium competet his civitatibus, neque jure territoriali, quod non habent, nisi civitates Imperiales. Exteris denique regibus, principibus, rebusque publicis liberis, propter potestatem independentem, potestatem erigendi Ergasteria competere nullum est dubium.

CAP. III.

DE PERSONIS IN ERGASTERIA DETRUDENDIS.

HActenus perlustratæ fuerunt personæ, quibus potestas Ergasteria erigendi competit; Nunc agendum quoque erit de personis in ea detrudendis. In genere itaque in ea detrudendi sunt & mares & fœminæ, hoc tamen

men cum diſcrimine, ut uterque ſexus peculiare habeat Ergaſterium, *arg. l. 3. C. de custod. reor.* In ſpecie verò I. LIBERI IMMORIGERI, domi coërceri atque ad officium redigi neſcii. Quod officium in quò conſiſtat, eleganter tradit *Gv. Grot. Ench. de Princ. Jur. Nat. c. 10. §. 9. & 10. ibique alleg. Selden. de Jur. Nat. l. 7. c. 2.* Hoc etiam lex divina *Exod. 22. Deut. 5.* ſingulari cum emphaſi liberis inculcat. Turcæ quoque in octo ſuis vitæ præceptis tertio loco parentes colere præcipiunt, ſcientes forſitan ex *Plat. l. 9. & 11.* quod Dii nihil facilius exaudiant, quàm imprecationes parentum, quas juſtiſſimas eſſe putant, cum liberi parentibus maximum honorem debeant, *Menav. in Rel. Hiſt. Turc. vid. Arniſ. Pol. c. 5.* Pietatem utique liberi parentibus debent, *l. 10. ff. de obſeq. parent.* Pietatis ratio in parentibus conſtare debet, *l. 1. eod.* Filio ſemper honeſta & ſancta perſona patris videri debet, *l. 9. eod.* Et licet legum contemptor ſit, tamen pater eſt, *Nov. 12. c. 2.* Quicunque igitur parentibus

bus debitam obedientiam, honorem atque reverentiam perſeveranti pertinaciâ recuſant, facilè ad ſaniorem frugem reducentur, ſi in Ergaſteria conjecti non prius dimittantur, quàm ſigna emendationis vitæ exhibuerint. Filios immorigeros, à nemine videri deſiderantes in peculiari Ergaſteriò Amſtelodami haberi teſtatur Zeſen *d.l. p.304.*

II. OTIOSI. Hi enim peccant non modò in antiquiſſimum Dei præceptum. In ſudore vultus tui veſceris pane tuô. Deus nihil otioſi in toto mundo vult ferre uti pluribus oſtendunt *Camill. Borell. in Spec. Princ. in Præf. Alphonſ. de Avezede in Conſt. Reg. Hiſpan. lib. 8. tit. 11. l. 1. n. 1. & 2.* Verum peccant quoque in ſalutem publicam, dum nihil prorſus ad illius conſervationem tendens faciunt; Quin potius aliorum operas devorant, cum propriis laboribus de victu ſibi non proſpiciant. Nemo quippe de vento vivere præſumitur, *l. fin. C. de alim. pupill. præſt.* Antonii Pii laudabilis vox eſt, qui otioſis ſalaria eri-

C piens:

piens: Nihil, dixit, esse sordidius, imò crudelius, quàm si remp arroderent ii, qui in eam suò labore nihil conferunt, *Jul. Capitol. in Anton. Pio.* Præprimis itaque ab otiò cives sunt retrahendi ad amplectendum aliquod honestum vitæ genus. De otiò lex Regis Ægypti Amasis habetur ap. *Herod. l. 2. & Diodor. lib. 1.* quâ jubebantur cives singuli vitæ suæ rationem quotannis reddere. Qui probare non poterant, se ex prædiorum fructibus vel honestò quæstu vivere; Aut convincebantur otiô diffluxisse, pœnam mortis promeruerant. Ab Ægyptiis legem hanc mutuatus Solon; vel ut *Plutarchus* existimat *in Solon.* Pisistratus; Vel ut *Lysias* arbitratur *in Orat. contra Niciam.* Draco, Atheniensibus tulit, potestatem concedens Areopagitis otiosos suppliciò afficere, *Valer. Max. l. 2. cap. 1.* Atque hæc lex probè cognita fuit Hugoni Marchioni Brandenburgensi, Ottonis III. Imperatoris in Italia Vicario, qui otiosos in judicium ad reddendam otii & sumptuum rationem vocavit, *Klock. de*

Ærar.

Ærar. lib. 2. c. 102. num. 16. Quæ consuetudo ab hoc Hugone introducta etiamnum viget in Hetruriâ, maximè Florentiæ, teste *Camerario. Oper. Subsec. c. 15. fol. 137.* Melius proindè cum iis agi nequit, qui spontaneos manuum suarum labores manducare nolunt, quàm si illi eosdem coactos Ergasteriis manducare teneantur. Videatur etiam König *Theatr. Pol. part 2. cap. 10. num. 30.*

III. MENDICANTES VALIDI. *vid. Faust. ab* Aschaffenburg. *Consil. pro Ærar. class. 15. ord. 1058. p. m. 618.* Illi enim, quos morbi vel ætatis malum ad laborem reddit ineptos non sunt molestandi, *Nov. 80. c. 5.* Sed recipiendi in Ptochotrophia, Orphanotrophia. Nosocomia, Gerontocomia, &c. atque ex ærariò sacrô alendi. König. *Theatr. Pol. part. 2. c. 10. num. 29.* Validi verò, qui victum mendicando potius, quàm laborando quærere gestiunt, in repub. sicuti olim non sunt tolerati, *Plato lib. 8. de LL. Camerar. lib. 1. Oper. Subsec.* ita nec hodie sunt tolerandi, *Schönborn. lib. 3. Pol.*

cap. 15. König. *d. l. num. 46.* Verùm si simpliciter indebitè mendicant, nihil aliud fingentes, ad laborem sunt adhortandi, huncque detrectantes, si indigenæ, in Ergasteria condemnandi; Si peregrini, è rep. ejiciendi, subq; pœnâ Ergasteriorum ipsis reditus prohibendus, sique revertantur, pœnæ huic statim subjiciendi. Simili modô qui v. g. faciunt sibi tibias & manus intumescere, vel mentiendo aliquem casum fortuitum, v. g. incendii &c. stipem emendicant, hominesque decipiunt, statim, fraude compertâ, in Ergasteria utiliter conjici possent. Aliàs juxta Jus Saxon. his dictitatur pœna fustigationis cum relegatione, sicut Resp. *Scab. Lips. d. 17. Dec. Ao. 1624.* Pœnam, quam Sacratiss. Imp. Justinianus in validos mendicantes constituerit, vid. *l. un. C. de mendic. valid.* quæ sex sepulta deploratur *Damhoudero Prax. Crim. c. 110. n. 58.* Idem quoque *cap. 151.* recenset Regiæ Majestatis Hispaniæ edictum, quô fagabundi mendici ad triremes poscebantur. Quod & Carolus V.

& Phi-

& Philippus Hispaniarum reges sanxerant in Statutis Mechin. Anno 1605. editis, referente *Arnis. Pol. c. 18.* Carolus M. palantibus mendicis aliquid tribui vetuit, & quamlibet regionem suos alere jussit pauperes ad labores ineptos, *Klock. d. l. n. 40.* König. *d. l. n. 47.* Huc pertinent Constitutiones Imp. de Annis 1500. 1530. 1549. sub rubricâ von Bettlern / à D. Denaisio in Jur. Cam. relatæ. Quod si igitur cum mendicantibus dictô modô apud nos ageretur, denuò dici posset, quod *Goldast. lib. 3. Rer. Germ.* scribit, mendicos olim apud Germanos non fuisse.

IV. ZYGARI. Italis appellantur Cingali propter vitam motoriam atque vagabundam, à cingalo s. cinglò, quod motacillam denotare dicitur, Germanis nominantur Zigeuner / quasi ziehe einher / quoniam vagabundi sunt homines, *VVehner. Observ. Pract. verb.* Ziegeuner. Unde autem primi orti fuerint in tanta Historicorum nube exactè perspici nequit. Varias opiniones *vid. ap. Limn.*

J. P. l. 9. c. 1. Hi, qui Ann. 1427. d. 17. August. Parisiis apparuerunt, patriam suam nominarunt Æpyptum inferiorem; A Pontifice vero pœnitentiæ locô sibi esse dixerunt impositum propter apostasiam à fide Christianâ, ut septem annis hinc inde sine certâ sede vagarent. Septennium verò istud non modò majoribus, sed & successoribus, conficiendum esse perpetuâ serie. Qui verò Ann. 1439. in Germania innotuerunt, appellarunt se quidem Ægyptios, verùm vagabundos propter majorum delictum, quô virgini Mariæ cum puero JESU Herodis tyrannidem effugienti hospitium denegâssent. Hodierni Zygari sunt ex variis nationibus collectorum hominum sentina, multique eorum sunt Germani, & sine certis sedibus regiones peragrantes ex mendaciis, furtis, rapinis, mendicationibus, chiromanticâ divinatione atque magicis artibus vivunt, *Camer. cent. 1. c. 17.* Corpora deditâ operâ efficiunt nigra, pingvedineque ungunt infantes recens natos, ut terreo luteoque colore nationem

tionem planè peregrinam mentiantur. Perniciosissimum hoc hominum genus per condemnationem in Ergasteria optimè posset à patria nostra cohiberi. Sic Rex Galliæ Anno 1561. decretum promulgabat, quo omnes præfecti regii Zygaris indicare jubebantur, ut intra duos menses Gallia excederent sub pœna mortis aut triremium. Aliàs *Ord. Pol. Francof. de Anno 1576. sub tit. 28.* von Ziegeunern/ exitiosis hisce hominibus in Imperio securitatem denegat, eosq; quibusvis impunè offendendos permittit.

V. Milites Ex Militia Dimissi, Herrnlose oder gartende Knechte und Landfahrer. Multi militum in militia ita assvescunt otio atque rapinæ, ut posteà vel spontè aufugientes, vel admissi ad labores antea consuetos v. g. opificia &c. ægerrimè redeant; Quin potius regiones pererrantes apud rusticos prætextu militiæ stipem colligunt, & vel invitis extorquent. Cum autem malignitati aut malitiis hominum non sit indulgendum

dum. *l. 3. per quas pers. l. 38. de R. V.* His in Rep. locus non est concedendus, nisi in Ergasteriis, in quæ conjecti laboribus diurnis sunt exercendi, pensum non absolventes fame premendi, iisdemq; ostendendum, quomodo mortui boves, ut Plautus jocatur, incursent vivos homines. Atque de his extat *Constitutio Imperii de Anno 1555.* §. Und damit angeregte Vergaderung/ quæ repetitur *in Ord. Pol. Francof. de Anno 1577. sub tit. 7.* von den Herrenlosen und Garten-Knechten. Addatur *Speid. Notab. voc.* Gart- und Herrenlosen Knechte.

VI. DECOCTORES improbi, falliti, banceruptores, Leut-Betrüger/ Muthwillige Banckerottirer. Cùm enim creditores suos sua culpa aut paupertatem haut rarò pertrahant, eosdem in Ergasteria trahere haut esset iniqvum. Jure quidem communi ipsis concessum est bonis cedere; Verùm quoniam isti decoctores beneficio hoc abutuntur, dum vel pecunia large instructi foro cedunt, vel se plus solvere non posse, quam

habent,

habent, credunt, rectè statutis atque moribus quorundam locorum iis hoc denegatur beneficium. Dolus enim suus nemini debet patrocinari, *l. 1. pr. ff. de dol.* Et frustrà implorat beneficium legis, qui contra legem committit, *arg. l. 37. de minorib.* Habetur verò carcer publicus, Schuldthurm / velut in Electoratu Saxoniæ, ubi cessione bonorum per claram sanctionem abrogatâ debitor culpâ aut prodigalitate suâ haut solvendo existens præcisè in ejusmodi carcerem publicum conjicitur, *Dn. Carpz. Asyl. gener. debit. c. 2. th. 43. n. 173.* Jure communi Saxonico in usu est addictio ad operas creditori præstandas der Schuldiger wird dem Gläubiger an die Hand gewiesen / biß er die Schuld loß arbeite / LandR. *lib. 3. art. 39. Schneidevv. ad §. fin. Inst. de Action.* Atque tali modô in Scabinatu Jenensi pronunciatum An. 1657. refert *Dn. Struv. S. J. Civ. Exerc. 44. th. 32.* Objicis: Per debitorum condemnationem in Ergasteria non consulitur

creditoribus. Resp. Quamvis creditoribus non consulatur in totum, consulitur tamen iisdem in tantum. Potest quippe magistratus creditoribus aliquid solvere locô illius, quod fructus ex decoctorum laboribus in Ergasteriis percipit. Quippe nec in bonorum cessione aut addictione ad operas creditorum, in totum satis fit omnibus creditoribus, nisi loco solutionis reputare velint ignominiam, quà vexantur debitores. Solent enim alicubi beneficium cessionis implorantes circumduci per civitatem, campanâ pulsatâ cum tubis & vituperiô usque ad locum in quô cedunt. Alibi in forô sedere coguntur; plebeque circumstante in os corbem accipere; vel in publicum traducuntur, grege puerorum comitante, qui inane gestant marsupium. Quibusdam in locis cedentibus solvitur Zona. Alibi fit cessio à debitoribus publicè posteriora nudè ostendendo & exclamando: Cedo bonis. In multis Italiæ provinciis cedentes lintea-

men

men & pectinem habent, ac in terrâ ſedentes caput pectinant voce hac emiſsâ: Cedo bonis *Dn.Carpz.Aſyl.gener.debit.c.2.th.43.* Alibi ligantur ad columnam (an den Kaack) vel ad lapidem quem vocant vituperii, coguntur ire & eundem nudi percutere, *Zanger. in Comm. ad quat. præcip. Decret. titul. c. cum te. de ſent. & re judic. n.39.*

VII. PRODIGI. Hi à præcedentibus differunt in eô, quod iſti præter bona propria aliena quoque, quæ ſcil. mutuò ſumſerunt, abliguriant. Prodigi verò bona ſua dilacerando & diſſipando profundunt, *l.1. pr. de curat. furioſ.* Sunt gurgites atque voragines ſui patrimonii, quod apparet ex formulâ, quâ bonis iis olim interdicebatur *ap. Paul. l. 3. Sent. tit. 4.* Quando tua bona paterna avitaque nequitiâ tuâ diſperdis, liberos tuos ad egeſtatem perducis, ob eam rem tibi eâ re commercioque interdico. Nec non lege Platonis ſic ſe habente: Unicuique bonorum ſuorum poſſeſſio libera & integra eſto,

 tum

tum civi, tum peregrino, nisi quis civis prodigus iis furiosè abutatur. Unde ipsis dantur curatores, *d.l.1.pr. de curat. furios.* Expedit enim reip. ne quis suâ re malè utatur, §. *2. Inst. de his qui sui vel alien. jur.* Ad probandum verò aliquem esse prodigum, debent testes adsignare rationem, utpote quia vident, quotidiè illum dilapidare bona sua & exponere ultra facultates, *Paul. Christinaus Decis. 182. num. 27. & seqq. vol. 1.* Wann einer frist / saufft / spielt / und hingegen alle andere Arbeit / damit ein ieder nach seinem Stande sich ernehren muß / unterläst / *Klock. de Ær. l.2. c.102. in fin.* Quod si autem ejusmodi prodigalitas coerceretur detrusione in Ergasteria, tunc non modò curatores, prodigis dare soliti, non incommodarentur, sed & ipsi prodigi ad labores in iis adigi, indeque sumtus suos habere possent.

VIII. Legum Transgressores, quibus juxta leges humanas ultimum supplicium, quibus fustigatio aut relegatio erant infli-

infligenda; Aut denique qui damnandi erant ad perpetuos carceres. Quæcunque enim crimina legibus divinis ultimo supplicio vindicantur, illa magistratus remittere nequit, *Deuter. c. 13. v. 8. & seqq. c. 17. v. 12. & seqq.* aliisque in locis. Nisi malit asperam Prophetæ sententiam Achabo dictam audire: Quoniam virum morte dignum dimisisti, erit anima tua pro anima ejus, *1. Reg. 20. in fin.* Notatur Numa Pompilius, qui specie religionis imponens populo: si casu virgo vestalis ei, qui ad supplicium raperetur, occurrisset, liberum eundem dimitti jussit, *Plutarch. in Num.* Qui perversus mos hodienum Romæ vigere dicitur, nisi quod Vestalium beneficium ad Cardinales jam sit translatum. Quæ verò crimina legibus humanis sunt capitalia, ut crimen furti &c. magistratus abolere vel in totum, vel in tantum potest, *l. 4. in fin. l. 9. §. 11. l. 31. in pr. ff. de pœn. Vid. Magnif. Dn. Thomæ ad Lamp. q. 386.*

Cum præſentiſſimo tamen reip. commodo ejusmodi ultimi ſupplicii candidatos, non momentaneâ, ſed perpetua morte afficit, eos in Ergaſteria per vitæ temp9 condemnando. Parcitur quippe ſumtibus in executionem impendendis, illorumque operibus in Ergaſteriis exantlandis augetur fiſcus. Simili modo fuſtigationem & relegationem prōmeriti, ea non ſunt afficiendi, ſed in Ergaſteria rapiendi. Sæpe enim talismodi homines pœnis hiſce non emendantur, & ad quælibet mala reip. infligenda incitantur. Et dantur exempla eorum, qui integras urbes propter haſce perpeſſas pœnas Vulcano tradiderunt. In nonnullis locis viget conſvetudo, ut puella nubilis aut meretrix ad mortem condemnatum, legibus ſemerè civilibus, interceſſione ſua atque petitione in matrimonium, poſſit liberare. Rationes redduntur hæ: (1.) quod per matrimonium major pœna reo imponatur. (2.) quod meretrices hoc pactò vitam meretriciam derelinquant.

quant. Verùm has rationes ridiculas esse quilibet videt. Certè multi hanc pœnam non modò non respuerent, verùm ambabus etiam amplecterentur manibus. Deinde meretrix potest iterum orbari suô, tali modô paratô, maritô, tumque pristinos mores reassumere haut erubescet. Quid? quod cum eosdem semel in habitum converterit, ne quidem depositura est in ipsô matrimoniô. Proindè hoc non est concedendum, potiusque ejusmodi impudica mulier, quæ contra pudicitiam sexui congruentem alienis causis se immiscet, *l. 1. §. 5. de postul. l. 2. pr. de R. J.* etiam abripienda est in Ergasterium, Spinn-Hauß / laboribusque ibi maceranda, nullus dubito, quin ad meliorem frugem hac ratione melius, atque acceptione mariti, sit reditura. Quod autem dictum est de meretricum intercessione, veniam scil. propterea reo non esse concedendam, id observetur quoque in petitionibus carnificum, qui ad mortem damnatos servos sibi dari petunt;

tunt;

tunt; Id quidem uſu receptum eſſe in Italia, Germania & Gallia refert ex *Pap. 3. Not. 10. c. des remiſsions. Gothofredus in not. ad l. 31. lit. e. ff. de pœn.* Verùm cùm ſufficiens copia carnificum ubique ferè hodiè habeatur, melius agit magiſtratus: ſi talem maleficum mancipet Ergaſterio, quàm carnificis officio.

IX. Servi (i.) Barbari. Hodiè enim apud Chriſtianos ſervitutis jura, quibus alii aliis ferarum in morem ſubjiciebantur, in deſuetudinem abierunt, captivique certa pecuniæ ſumma redimuntur, *Dn. Bechmann. Comm. π. tit. de his qui ſui vel alien. n. 59. Dn. Struv. S.C. Ex. 40. th. 69. Shultz. Synopſ. inſt. tit. de jur. perſ. lit. a.* Eorumque æſtimatio eſt in arbitrio victoris, niſi certi aliquid convenerit. Jus autem captos ſervandi ſolet concedi ſingulis, qui ceperunt, extra perſonas eximiæ dignitatis; In has enim reip. aut ejus capiti jus dant plerarumq; gentium mores. *Grot. de J. B. l. 3. c. 7. §. 9. 2. ibique*

in not.

in not. Quoniam verò Turcæ aliique infideles populi in bellis Christianos captivos in servitutem condemnant; (De miseria Christianorum à Turcis captorum agit *Speidel. Notab. voc.* Gefangene Christen.) Hinc Christiani, æquali severitate crudelitatem hanc retaliantes, captivos Turcas aliosque infideles in servitutem redigunt. Quod si igitur isti captivi mancipentur ergasteriis, ibique ad opera facienda alligentur, quod, quæso, commodum ex eorum laboribus in fiscum redundaret? (2.) NATURA TALES. Per hos intelligo, quos natura rationis adeò impotentes generavit, ut sibimetipsis de victu prospicere nequeant. Hi certè per intentionem naturæ secundariam planè in id geniti videntur, ut ab alterô salutem suam accipiant. Natura enim vult omnibus benè esse etiam illis, qui ex se vivere nequeunt. *arg.* §. 6. *Inst. de Attil. tut.* Jam verò illud consequi possunt isti beneficiô Ergasteriorum, ubi de salute ipsis debitâ potest prospici locô laborum,

rum, quos ibi exantlare tenentur, sicque in iisdem Ergasteria rationem pœnæ non habent.

X. Illi qui cautionem præstare nequeunt I. de non offendendo. v. g. si quis nudis verbis incendium alicui minetur, metusque exequendi adsit, tunc minitans optimè potest conjici in Ergasterium aliquod; Cum enim naturalis inter homines sit cognatio, hominem homini insidiari nefas est, *l. 3. ff. de J. & J.* Sique sufficientem cautionem præstare nequit, retineri, *Ord. Crim. Caloli V.* Ergasteriumque partim pœna esset, partim custodia; Modò minitans de minis convictus aut eas confessus fuerit. Sic minitatus sublevatur præstatione alimentorum, quæ aliàs præbenda sunt incarcerato non habendi, undè alatur; Minitanti namque propter labores, quos in Ergasterio intereà temporis expedire deberet, facilè posset præstari victus. II. De non Vindicando Carcere, propter dubiam sc. atque suspectam

ctam fidem, quâ quidam juramentum, die Urphede/ non servaturi præsumuntur. Faciles quippe sunt nonnulli hominum ad jurandum, *l. 8. ff. de condit. instit.* Melius itaque est in tempore occurrere, quam post vulneratam causam remedium quærere, *l. 1. C. quando lic. unicuique sine jud.* Formula Urphede in Camerâ Imp. consveta est hæc: Ihr werdet schweren einen Eyd zu GOtt und auff das heilige Evangelium/daß ihr die Gefängniß/ darinnen ihr von wegen euerer Mißhandelung zur Straffe angenommen worden/ gegen den Herrn Cammer-Richter/ Præsidenten/ Beysitzern und allen des Keyserlichen Cammer-Gerichts-Personen/ auch Bürgemeister und Rath der Stadt Speyer/ ihren Dienern und Verwandten/ auch sonst männiglich mit Worten und Wercken/ heimlich oder öffentlich/ in keinerley Weise oder Wege rächen oder anten wollet/ alles treulich und ohne gefehrde. Atque ita juravit C. S. von G. bey Herrenberg/ præsentibus testibus N. & N. d. 26. Octobr. An. 1551. *VVehn. in Obs. pr. sub voc.* Urfriede. Videatur

deatur etiam de Urphedâ *Dn. Bechm. Com. ad π. ad tit. de in lit. jurand. Obs. pract. 6. Treutl. vol. 1. disp. 5. th. 6. lit. Q. & vol. 2. disp. 18. th. 5. lit. f. in fin.* Atque tantum de personis in Ergasteria detrudendis.

CAP III.

DE

FINE, EFFECTIBUS, CONTRARIIS ATQUE AFFINI ERGASTERIORUM.

SUprà finem Ergasteriorum ultimum dixi salutem publicam, intermedium verò contra civitatis finem operantis aut operati correctionem, qui nunc paulò latius erit explicandus. Intendit autem magistratus per Ergasteria correctionem.

I. LIBERORUM IMMORIGERORUM, qui domi corrigi nesciunt. Parentes sanè propter generationem, *per. Inst. de patr. potest.*

l. 3.

l.3.ff. de his qui sui vel alien. jur. perfectionis prærogativam, beneficiorumque magnitudinem, potestatem habent in liberos. Si itaque liberi hanc contumaciter negligant, parentesque, quos venerari oportet, contumeliis afficiant, vel impias manus eis inferant, delictum hoc ad publicam pietatem pertinens pro modò vindicat magistratus; *l.1.§.2.ff. de obseq. parent.* Et quidem parricidas pœnâ L. Pompejæ de parricidiis, *§.3. Inst. de publ. jud. ibiq; Schultz.* Contumeliis verò eosdem afficientes, aut verberantes, locô carceris, relegationis, manusque amputationis, quâ verberârunt, quæ pœnæ haut rarò infliguntur, *Schultz. d.l.* commodè detrudit in Ergasteria. Et possunt quidem ipsi parentes eosdem offerre magistratui, dicturo Ergasterii pœnam, si velint *arg.l.3. C. de patr. potest. l.2. ad L. Cornel. de sicar.* Si verò nolint parentes, cœcô forsitan amore liberorum correpti, autoritate magistratus liberi contumaces in Ergasteria sunt compellen-

 di,

di, *arg. l. 5. C. de patr. potest.* Pœna lege Dei in filios immorigeros constituta olim fuit lapidatio, *Deut. 21. v. 18.* Terribile etiam privilegium à Ludovico Pio Imperatore Anno 1320. concessum legitur Norinbergensibus, vi cujus parentes liberos ἀκολάςους & inobedientes carcere turris coercere & vivos in profluentem demergere possunt, *Limn. J. P. l. 7. c. 35. n. 14.* Quoniam verò potestatis parentum in liberos facta est mentio, hîc explicare conveniet, in quibus illa consistat. Consistit autem in jure (1.) liberos in extremâ paupertate vendendi, *l. 2. C. de patrib. qui fil. suos distrax.* Ratio est, quia potius libertas, quàm vita est perdenda, cùm ad illam detur regressus, ad hanc verò neutiquam. An autem filius venditus fiat servus, *vid. Ungep. Exerc. Justin. 3. q. 3.* Hodiè verò ejusmodi venditionem non habere locum, testatur *Perez. in h. t. num. ult. Grœnevveg. LL. Abrog. in C. h. t.* (2.) eosdem oppignorandi. Cui enim licet, quod plus est, eidem licebit quoque, quod

quod minus eſt. (3.) Modicè illos caſtigandi, *l.3. C. de patr. poteſt.* (4.) Diſponendi de eorum nuptiis, *pr. Inſt. de nupt. l.2. ff. de rit. nupt.* (5.) Præſcribendi vitæ genus honeſtum, *arg. l. 6. lib. 11. C. de ſpectac. & ſcen. & lenon.* (6.) In liberorum bona, reſpectu tamen habitô ad quodvis peculium, *l.2. C. de patr. poteſt.* §. *1. Inſt. per quas perſ. cuique acquir. Nov. 117. c.1.* Sub patriâ poteſtate verò hodiè non continetur [1.] jus vitæ & necis. ſicut olim, *l. 11. in fin. ff. de liber. & poſthum. l. ult. C. de patr poteſt.* ne parentes malignè circa ſanguinem ſuum inferant judicium, *l. 4. ff. de inoff. teſtam.* Patria enim poteſtas in pietate debet, non in atrocitate conſiſtere, *l. 5. ad L. Pomp. de parricid.* [2.] Jus præſcribendi religionem, quam ſectari debeant liberi; Religio enim, quatenus eſt actio interna, eſt ex numero eorum, quæ præſcribi vel imperari nequeunt, *Dn. Bechman. Comm. ad. A. B. Exercit. 13. num. 22.* Hinc rectè dixit Stephanus Rex Poloniæ,

DE-

DEUM tria sibi reservâsse: Scire futura, Ex nihilo aliquid facere, Dominari conscientiis.

II. Laborare Nolentium. Tales sunt otiosi, mendicantes validi, Zygari, milites ex militia dimissi, Herren-lose oder gartende Knechte / prodigi. Quàm severè Chinenses castigent otiosos, ex Boteri Cosmographia recenset *Klock. de ærar. d. l. 2. c. 102. n. 13. & 14.* inquiens, quod ibi unusquisque aliquid facere cogatur, nec relinquatur palmus terræ, quæ non colatur, nec dragma materiæ, quæ non formetur. Inter alias res notatu dignas, numeranturque quatuor coecorum millia, qui ferendis frugibus & oryza occupantur. Sic Poloni quoque vagos laboremque fugientes homines aut graviter plectere, aut regiis laboribus mancipare dicuntur. Magistratus utique præcipuè in id incumbere debet, ut otium ex rep. exterminetur. *Cicero* dicit alicubi de *rep. Rom.* Tamdiu duravit in civitate gloria, quamdiu adolescen-

lescentibus otiosis vagari non licuit. Necesse est, inquit Salustius, omnes in rep. sua habere negotia, quibus à malo publico detineantur. Proinde magistratus hac quoque de causâ extruit Ergasteria, ut laborem fugientes metu, verberibusque atque fame ad labores adigat, etenim

Quid non mortalia pectora cógis intolerанda fames?

III. Delinquentium. Illos enim, quibus sine læsione divinorum præceptorum vita concedi potest, & qui sine fructu relegatione & fustigatione afficiuntur, utiliter etiam in Ergasteria condemnat magistratus. Et quidem sive commiserint delictum privatum, quale committunt decoctores, quos *Ord. Pol. Franc. de Anno 1577. tit. vers.* Als vielmahls. furibus comparat. Alios quippe bonis defraudant, eorumque paupertatis causa existunt. Perversissimi decoctoris exemplum recenset *Klock. de ærar. l. 2. c. 8.* qui cum patrimoniū pupilli, cujus tutor erat

F datus

datus assumsisset universum, jussus tutelæ rationem reddere. Nihil, inquiebat, superest; Hanc rationem accipite, aliam nescio. Verùm magistratu urgente, ut libellos accepti & expensi afferret; Ille os primò ostendit, deinde podicem, illic recepta esse subindicans, hîc exposita. In areâ des Amsterdamischen Raspshauses fures post fustigationem publicè perpessam testatur Zesen *d.l.4. p.302.* Sive commiserint delictum publicum v.g. crimen falsi, §. *7. Inst. de publ. judic.* aut aliud etiam. Sicque ii, qui inteà reip. nocuerunt, in Ergasteriis eidem satis prodesse possunt.

IV. DEFECTUUM NATURÆ IN SERVIS NATURA TALIBUS APPARENTIUM. Quia enim hi sibi relicti salutem debitam minus minusq; sunt impetraturi, rectè magistratus & hâc de causâ extructa habere debet ergasteria, ut tanquam communis parens istis naturæ defectibus subveniat. Atq; hoc nihil in se acerbitatis habet, si tales servi deducantur in Er-

gaste-

gasteria, ut anteà quoq; subinnui, cum istorum labores perpetuâ alimentorum certitudine ibi compensentur, quam sæpè non habent, qui diurnas operas locant. Sic in Historiis notabat *Posidonius Stoicus*, multos olim fuisse, qui suæ imbecillitatis conscii, aliis in servitutem spontè sese darent ut domini ipsis providerent de necessariis, locô cujus ipsi, quas possent, præstarent operas, *Grot. de J. B. l. 2. c. 5. §. 27.* Si itaque tali modô per Ergasteria emendabiles castigentur, vitia radicitus extirpentur, putrida membra resecentur, complures effectus reip. maximè salutares exindè emanare necessum esset. *Conf. Magnif. Dn.* **Veit Ludwig von Seckendorff** *Tract.* **vom Teutschen Fürsten-Staat.** *part. 2. cap. 8. num. 4. p. m. 215.* Etenim (1.) consulitur autoritati parentum, honestati familiarum, dum liberi pietatem parentibus debitam non agnoscentes, inque omnis generis vitiis se volutantes in Ergasteriis dediscunt, quæ in nequitiæ scholis didicêre. (2.)

Cives ad honestum vitæ genus inclinant animum, si tali modô cum otiosis hujusque farinæ aliis agi cernunt; Exemplò enim deterriti minus delinquunt, *l. 6. de pœn.* Hincque suis laboribus juvant remp. ordinaria sc. tributa solvendo, quæ otio dediti minus solvere possent. Otium enim paupertas certissimè sequitur, teste Salomone *Prov. 6. v. 10. & 11.* Jam verò Wo nichts ist / hat der Keyser sein Recht verlohren / sicut Germani dicunt. Alia vitia ex otiô venientia prætereo, quæ hac ratione non accidunt. (3.) Lues fœdorumque morborum contagia, quibus errones civitates inficere solent, evitantur. (4.) Proditores atque exploratores v. g. Zygari &c. arcentur, qui patriæ nostræ consilia aliis populis referre solent, *cit. Generos. Dn. à* Seckendorff / *in addit. ad loc. allegat. l. 42. n. 10. p. m. 202. ubi fusè* (5.) Non tam multi ab improbis decoctoribus re suâ defraudantur, dum isti decoctores Ergasteriorum metu à tàm improbô factô absterrentur

d. l.

d.l.6. de pœn. (6.) Mirum in modum augetur ærarium, non modò laboribus in Ergasteriis laborantium; Verùm etiam vectigalibus, quæ propter exportandas merces in Ergasteriis confectas emptores peregrini solvunt. (7.) Evitantur incommoda à relegatis & fustigatis inferri plerùmque solita, impensisq; in delinquentium executionem faciendis parcitur, ut suprà quoq; dixi. Alios vel sexcentos effectus brevitatis studiô omittô, de Contrariis, videl. de dimissione & fuga pauca quoq; adjecturus. Istam ergo quod attinet, puto, quod juxta leges positivas humanas mortem promeriti prorsus non sint dimittendi. Ad temp9 verò tantùm in Ergasteria condemnati, tempore præterlapsô, sint dimittendi, sufficienti cautione præstitâ de non vindicandô Ergasteriô; Hancq; præstare non valentes tamdiu retinendi, quoad possint præstare. Sine certo tempore condemnati sunt dimittendi, quando signa emendatæ vitæ sufficientia adsunt, etiam tamẽ sub cautione. Hanc quod spectat, credo nullum tam facilè aufu-

gere posse, cum Ergasteria loca sunt munitissima. Si verò quis forsitan aufugisset, iterum deprehensum gravioribus, atq; anteà laboribus, sine dubio mancipaturus est magistratus ut is aufugiendi cogitationes libenter imposterum intermittat. Restare deniq; videtur, ut de Ergasteriorum Affini, nim. de damnatione ad triremes sermonē quoq; faciam. Damnare ad triremes Germanis dicitur auf Galeen Schmieden/ quod voc. descendit à Gallicô Galere, triremis. Pœna verò hæc secundum communem Dd. sententiam in locum damnationis in metallum successit, *Scultz. Synops. Inst. tit. 12. lit. b. Besold. Thes. Pr. voc.* **Auf den Galeen schmieden.** Et possunt quidem personæ suprà in Ergasteria condemnandæ, ad triremes condemnari pro arbitrio atque utilitate cujusq; Reip. Quoniam itaque Resp. maritimæ sæpe necesse habent certum aliquem triremium numerum v. g. ad expeditionem bellicam instruendā ad quas agendas opus habent robustis remigibus; E re suâ satius esse credunt, mancipandos aliàs Ergasteriis

riis

riis terrestribus mancipati Ergasteriis nauticis s. triremibus. Interdum tamen expedit ut in exemplum aliorum scelleratissimi juxta legum rigorem puniantur, ut unius pœna metus esse possit multorum, *l. 1. C. ad L. Jul. repetund. l. 28. §. 15. ff. de pœn.* Triremium autem candidatis abradi primò solent crines pilique à vertice usq; ad calcem, ne forsitan hospitium inveniant animalcula ex sudore generari solita. Deindè iis inducitur subligaculum nauticum & subucula ex vili rudique pannò confecta, atq; ad genua usque demissa, ejus coloris, quem Trierarchus pro notâ gestat seu discrimine navali. Mox pedibus illorum injiciuntur catenæ præter propter trium ulnarum. Et quidem pedi sinistro eorum, qui à puppi proram versus dextrum tenent latus, dextro verò istorum, qui sinistrum tenent latus, ut facilius tam hi, quam illi remigare possint. De tenuissimo victu *vid. Damhoud. Prax. Crimin. c. 153. n. 71.* quem lautiorem interdum sibi comparare possunt ex peculio nautico, quod ipsis conceditur.

Scitè

Scitè admodum de eorum vigiliis dicit *Damb. d. c. num. 72.* quod propter eas apud Trierarchum eodem locô iſti remiges habeantur, quô apud locatores equi meritorii, cùm quolibet momentô, quô appellantur, debeant expergiſci. Inſuper mancipia iſta pœnis quoque oppidò ſeveris ſubjiciuntur ob delicta: Et quidem ob leviora nervis taurinis, equinis aut mularibus, fuſtibus item digitalibus atque innodatis reſtibus in ventrem, aut tergum, aut plantas pedum benè multa accipiunt verbera; Ob graviora autem interdum utrôque pede ad diverſas triremes alligantur, triremibusque incitatis remis disjunctis, dilacerantur, *Damb. d. c. num. 80.* Tempore denique condemnationis præterlapsô, niſi ad vitæ tempus quidam triremibus fuerint addicti, iterum dimittuntur, ſoluto pretio pro impenſis nervorum, funium & catenarum aliarumque rerum. Sed hîc finem facio, me, ſi immaturum quid protuli, Tuo, L. B. maturo judicio lubentiſſimè ſubmiſſurus.

S. D. G.

